

INTERGEMEENTELIJKE DIENST ARCHEOLOGIE
BRUGGE & OMMELAND

Konvest 45
8000 Brugge
T +32 (0)50 44 50 44
F +32 (0)50 61 63 67
E info@raakvlak.be
www.raakvlak.be

2012

de Manlaan, Varsenare

Resultaten
Archeologisch
Proefonderzoek

Dieter Verwerft
en
Griet Lambrecht

Titel:

Resultaten archeologisch proefonderzoek De Manlaan 12, Varsenare

Opdrachtgever:

Pannier – Cooleman Patrick en Maria

Locatie:

de Manlaan 12, 8490 Varsenare (Jabbeke)

Periode:

26 april 2012

Versie:

Eindrapport

Auteurs:

Dieter Verwerft en Griet Lambrecht

Raakvlak:

Komvest 45

8000 Brugge

T +32 [0]50 44 50 44

F +32 [0]50 61 63 67

E info@raakvlak.be

www raakvlak.be

Veldmedewerkers:

Thomas Lajos Lagauw, Serge Van Liefferinge

Technische ondersteuning:

Nico Inslegers

© Raakvlak, mei 2012

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Raakvlak.

1.	Inleiding	3
2.	Historische situering	4
2.1.	Historische bronnen.....	4
2.2.	Cartografische bronnen	4
3.	Bodemkundige situering.....	5
4.	Archeologische situering	5
5.	Veldwerk.....	6
5.1.	Methodologie.....	6
5.2.	Resultaten	6
6.	Besluit	8
7.	Bibliografie.....	8
8.	Bijlagen	9

1. Inleiding

Naar aanleiding van de bouw van een woning met een afzonderlijke garage en berging langs de de Manlaan in Varsenare (Jabbeke) voert Raakvlak op 26 april 2012 een archeologisch proefonderzoek uit (zie fig. 1). Dergelijke ingreep betekent een verstoring van het archeologisch bodemarchief. Door de goede samenwerking met de bouwheer kreeg het archeologisch team de kans dit archief in kaart te brengen. Het projectgebied heeft een oppervlakte van circa 1500 m². Het terrein was op het moment van het onderzoek in gebruik als weiland.

Het archeologisch onderzoek heeft tot doel het inventariseren en waarderen van potentieel archeologisch erfgoed, dat door de geplande werken wordt verstoord. De resultaten worden geëvalueerd om de voordien ongekende, archeologische waarde van het bodemarchief vast te stellen en indien nodig een vervolgonderzoek in de vorm van een opgraving aan te bevelen.

Fig. 1: Projectgebied (rood) op de kadasterkaart

Fig. 2: Terreinopname van het projectgebied

2. Historische situering

2.1. Historische bronnen

Het projectgebied ligt net buiten de dorpskern van Varsenare. In 1003 verschijnt de eerste vermelding van Varsenare, een dorp ontstaan op de kruising van twee belangrijke tracés, de Oudenburgweg en de Westernieuwweg, op de grens van de polders en het Houtland. Het dorp heeft doorheen zijn geschiedenis flink te lijden onder oorlogsgeweld: in 1488 verwoest Maximiliaan van Oostenrijk Varsenare en ook in de woelige 16e eeuw ondervindt de parochie veel schade. Later zal het dorp zich profileren als welvarend en residentieel, met groot belang voor zowel landbouw als bosbouw. (inventaris.onroerenderfgoed.be)

De de Manlaan is ontstaan uit de private toegangsweg tot het kasteel 'De Blauwe Toren'. Het 16^e eeuwse kasteel speelt een belangrijke rol in de geschiedenis van de dreef. Veel huizen worden in de tweede helft van de 19^e eeuw opgetrokken op initiatief van de toenmalige kasteelheren Edmond en later Alfred de Man, die uiteindelijk hun naam verlenen aan de straat.

2.2. Cartografische bronnen

De de Manlaan figureert zowel op de Heraldische Kaart van het Brugse Vrije (1566-1571) opgesteld door Pieter Pourbus als op de Kabinetskaart (1770-1777). Op beide kaarten herkennen we duidelijk 'De Blauwe Toren'. Op de verwachte locatie van het projectgebied bevindt zich geen bebouwing. Zoals we op de Kabinetskaart kunnen zien ligt het terrein in het voor het Houtland typische gesloten landschap van met hagen omzoomde akkers.

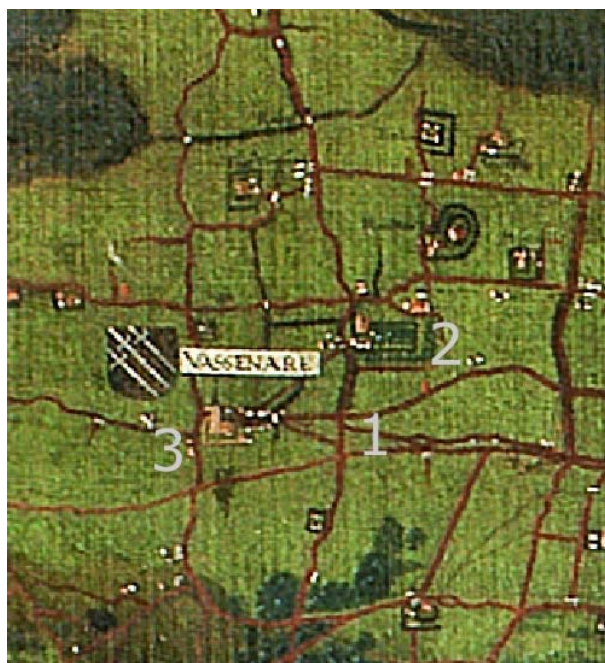

Fig. 3: Het projectgebied op de Heraldische Kart van het Brugse Vrije (1: projectgebied, 2: Blauwe Toren, 3: dorpskern Varsenare)

Fig. 4: Het projectgebied op de Kabinetskaart (1: projectgebied, 2: Blauwe Toren, 3: dorpskern Varsenare)

3. Bodemkundige situering

Fig. 5: Projectgebied op de bodemkaart (giswest.be)

Varsenare bevindt zich op de grens in de zandstreek net ten zuiden van de grens met de polders. De Vlaamse zandstreek is een relatief laaggelegen streek waarvan de bodems afgezet zijn door poolwinden tijdens de laatste ijstijd (het Weichseliaan), zo'n 116.00 tot 11.500 jaar geleden. Meer specifiek maakt Varsenare deel uit van het Houtland, een zoals de naam doet vermoeden vrij bosrijk gebied, met de typische bomenrijen tussen de velden.

De bodemkaart klasseert het projectgebied als vochtig (ZdG) en droog zand (ZbG) (zie fig. 5).

4. Archeologische situering

Het terrein ligt op de zandrug tussen Brugge en Oudenburg. Dat deze plaats gedurende de geschiedenis een populaire vestigingsplaats is, bewijst onderzoek uit 1995, uitgevoerd door het IAP onder leiding van Yann Hollevoet (2002, 161-189). De site 'd' Hooghe Noene' herbergt sporen uit de bronstijd, ijzertijd, Romeinse periode en de vroege middeleeuwen.

Daarnaast zijn er in Varsenare verschillende sporen aangetroffen uit de ijzertijd, Romeinse periode en de middeleeuwen (zie bijlage 1)

5. Veldwerk

5.1. Methodologie

Het veldwerk vindt plaats op 26 april 2012. Het team bestaat uit twee archeologen, bijgestaan door twee veldmedewerkers.

Over de lengte van het perceel worden twee proefsleuven getrokken (zie bijlagen 2 en 3). Het vlak van de twee sleuven met noordoost-zuidwestelijke wordt opgeschaafd en alle sporen worden geregistreerd, gefotografeerd en ingemeten met een totaalstation.

5.2. Resultaten

Uit **profiel 1** in **sleuf 1** blijkt dat de originele bodemopbouw verdwenen is (zie fig. 7). De gele moederbodem is in twee fasen opgehoofd. De grens tussen de natuurlijke bodem en de antropogene bodem is sterk gebioturbeerd.

In **sleuf 1** zijn drie archeologische sporen aangetroffen. Het gaat om drie grachten (**S1** tot **S3**). De drie grachten, allemaal dwars op de sleuven, herkennen we eveneens in **sleuf 2**.

Na couperen blijkt dat de 1 tot 2 m brede grachten 40 cm diep bewaard zijn, met bolle onderkant (zie fig. 8). Het verzamelde schervenmateriaal dateert de grachten in de volle middeleeuwen (12^e tot 13^e eeuw). De grachten hebben dezelfde oriëntatie als de grachten die afgebeeld zijn op de Kabinetskaart (zie fig. 4). De algemene oriëntatie van de percelen lijkt eeuwenlang ongewijzigd.

De proefsleuven leggen geen bewoningsporen bloot. Alles wijst op het *off-site* karakter van de site: dit gebied ligt buiten de nederzetting en wordt gebruikt als akker- en weiland.

Aanwijzingen van activiteiten in de ijzertijd of de Romeinse periode zijn niet vastgesteld.

Fig. 6: Overzicht van de noordelijke helft van het geproefsleufde terrein

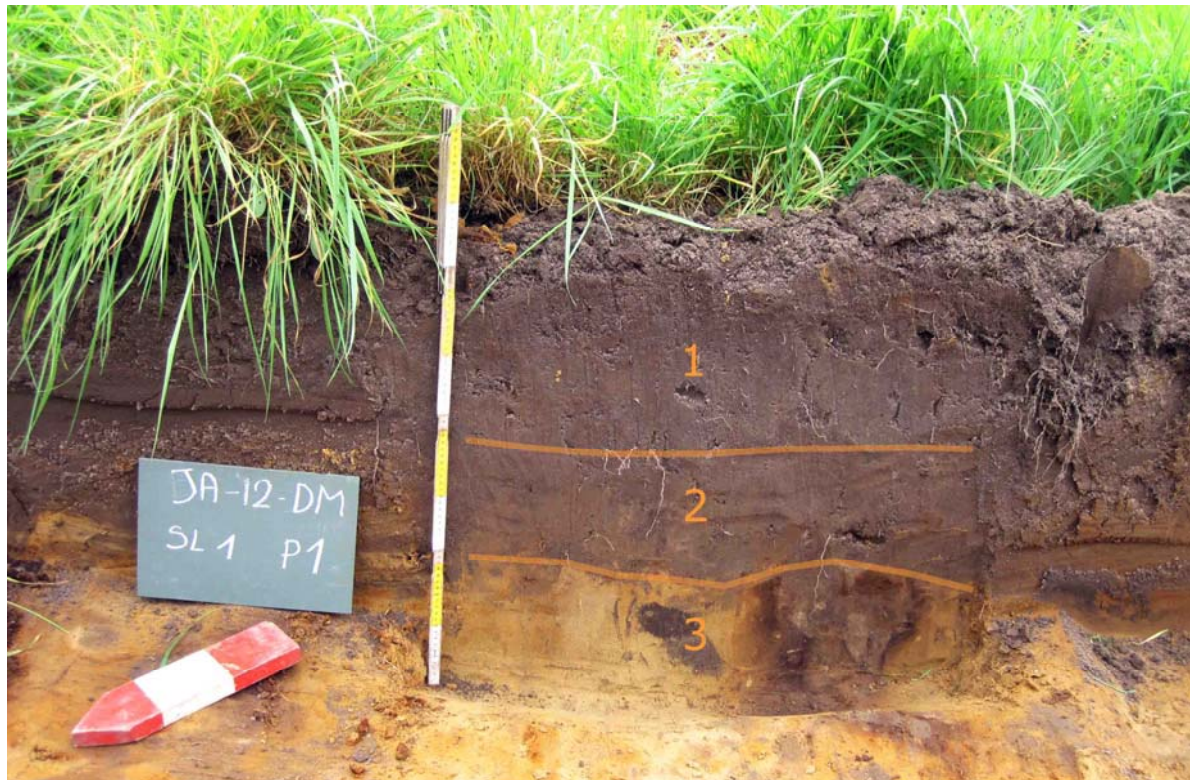

Fig. 7: Profiel 1 sleuf 1 (1: A-horizont, 2: A-horizont, 3: moederbodem)

Fig. 8: Coupe spoor 1 sleuf 1

6. Besluit

Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn slechts drie archeologische sporen aangetroffen. Die middeleeuwse sporen wijzen op het *off-site* karakter van het gebied.

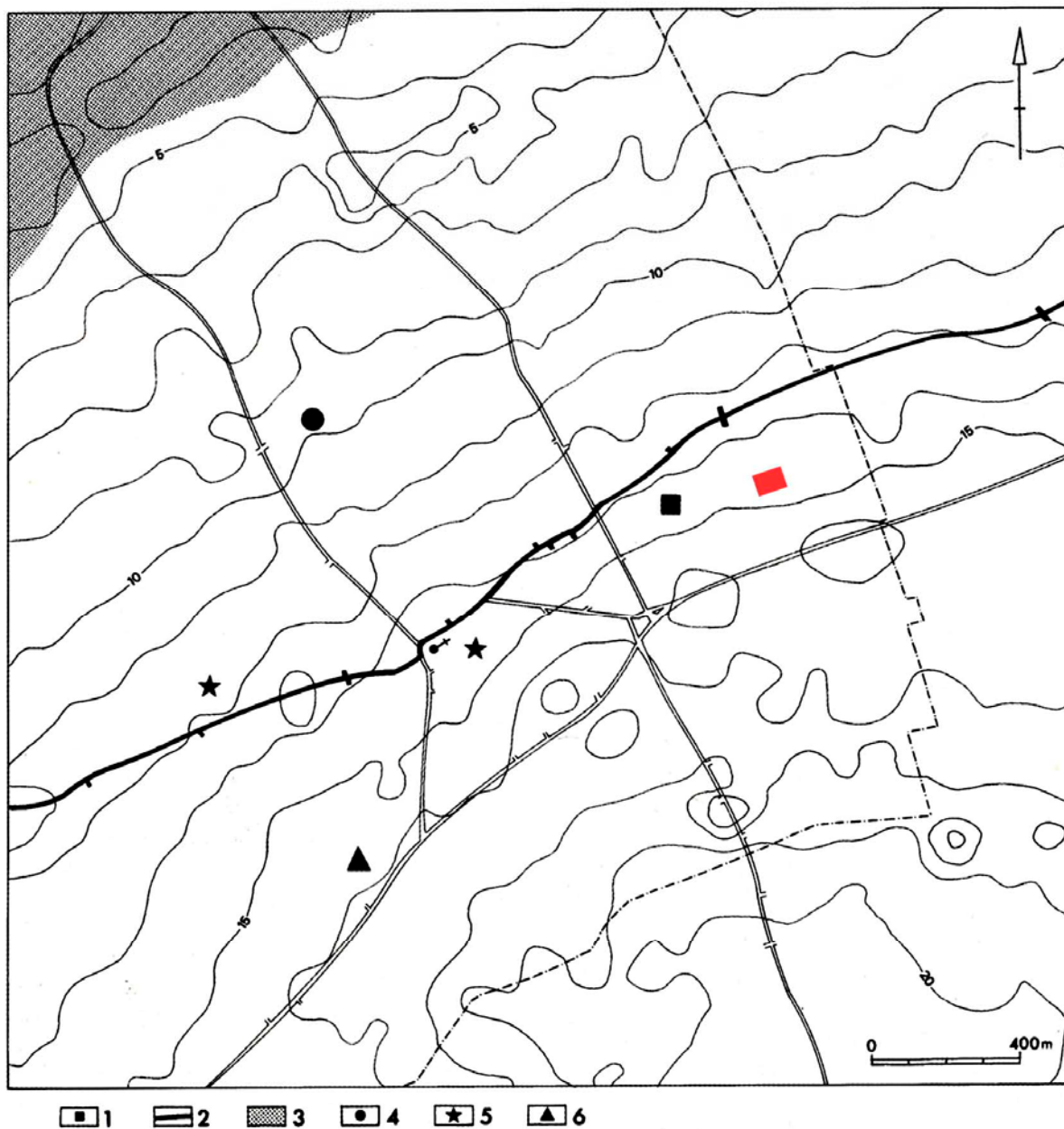
De sporen zijn niet van die aard dat een vervolgonderzoek geadviseerd wordt. Wel willen wij u wijzen op het decreet op de bescherming van het archeologisch patrimonium van 30 juni 1993 (en latere wijzigingen en uitvoeringsbesluiten), wat o.a. aangifte van eventuele vondsten inhoudt, indien er tijdens de werken toch nog onverwachte vondsten zouden worden aangetroffen.

7. Bibliografie

Hollevoet Yann: D' Hooghe Noene te Varsenare van midden bronstijd tot volle middeleeuwen in *Archeologie in vlaanderen VI 1997-1998*, 2002, 161-189

<http://www.giswest.be/bodemkaart>

<https://inventaris.onroerendergoed.be/dibe/geheel/22134>

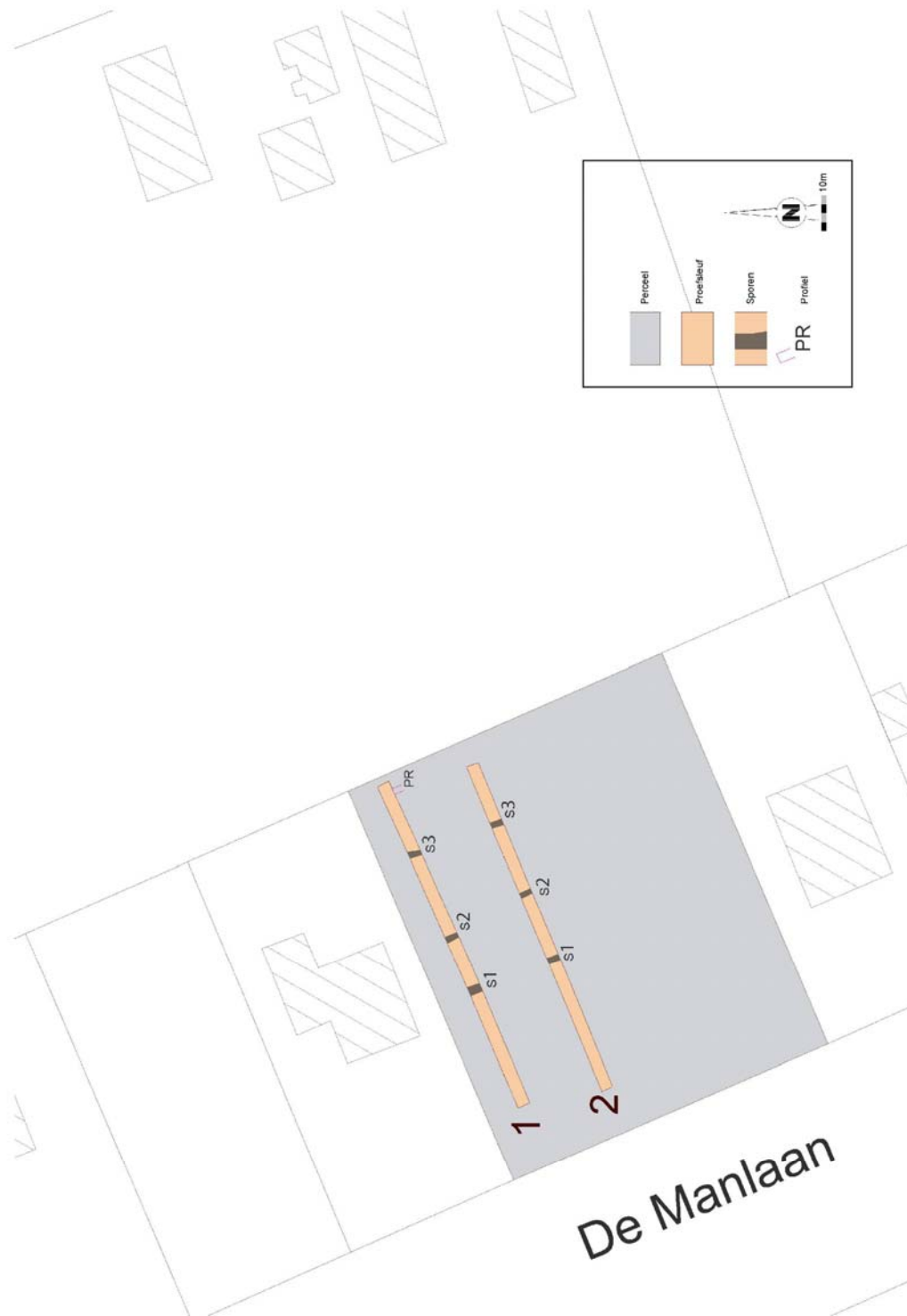
8. **Bijlagen**

1 Lokalisatiekaart van de vindplaats. 1. De vindplaats d'Hooghe Noene. 2. De Zandstraat. 3. De polders. 4. Veronderstelde vindplaats van de IJzertijdvondsten uit 1917. 5. Romeinse vondsten langs de Zandstraat. 6. Vroegmiddeleeuwse sporen aangetroffen bij rioleringswerken in de verkaveling Ten Bogaerde.

Bijlage 1: Situering van het projectgebied (rood) ten opzichte van andere vindplaatsen in Varsenare (Hollevoet, 2002, 162)

Bijlage 2: Overzichtsplan

Bijlage 3: Overzichtsplan, detail